

Offentlig delgivning
Sändlista för kännedom

Kontaktperson
Knut Lönnroth, telefon +358 (0)18 25000 (vxl)
knut.lonnroth@regeringen.ax

Ärende
**ÅLANDS LANDSKAPSREGERINGS
REKOMMENDATION OM FRIVILLIG
KARANTÄN EFTER INRESA TILL ÅLAND
FRÅN RISKOMRÅDE**

Beslut

Landskapsregeringen beslöt med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) att utge en rekommendation om frivillig karantän efter inresa till Åland från riskområde (bilaga). Vid fattande av beslutet har hänsyn även tagits till punkt 1 i den mellan Finland och Sverige ingångna Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921 gällande möjligheten för ålänningar att upprätthålla kontakter med Sverige på motsvarande sätt som i förhållande till det övriga Finland.

Motivering

Enligt 7 § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) hör den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av bekämpningen av smittsamma sjukdomar till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Ministeriet ansvarar för den rikstäckande beredskapen för störningar inom hälso- och sjukvården eller för hot om sådana, och för ledarskapet i dessa situationer.

Enligt 7 § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar är Institutet för hälsa och välfärd nationell sakkunniginrättning för bekämpningen av smittsamma sjukdomar, som med sin sakkunskap stöder social- och hälsovårdsministeriet och regionförvaltningsverken, upprätthåller rikstäckande epidemiologiska uppföljningssystem för bekämpningen av smittsamma sjukdomar samt styr och stöder bekämpningen av smittsamma sjukdomar i kommunerna, samkommunerna för sjukvårdsdistrikten och verksamhetsenheterna inom socialvården och hälso- och sjukvården.

Enligt 8 § i lagen om smittsamma sjukdomar är det regionförvaltningsverket som samordnar och övervakar bekämpningen av smittsamma sjukdomar inom sitt område. Regionförvaltningsverket övervakar att bekämpningsarbetet genomförs i enlighet med bestämmelserna. Enligt 8 § 3 mom. ska Regionförvaltningsverket och samkommunerna för sjukvårdsdistrikten inom dess verksamhetsområde samarbeta för att bekämpa smittsamma sjukdomar. Regionförvaltningsverket ska fatta de administrativa beslut som föreskrivs i lagen om smittsamma sjukdomar genom att utnyttja den sakkunskap som finns i samkommunen för sjukvårdsdistriktet, i specialupptagningsområdet och vid Institutet för hälsa och välfärd.

Enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland ska landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag sköta de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpning av smittsamma sjukdomar hos människor ankommer på riksmyndigheterna och kommunerna. Det är därmed upp till självstyrelsemyndigheterna att på Åland utge rekommendationer om frivillig karantän enligt tillämplig reglering i lagen om smittsamma sjukdomar.

Institutet för hälsa och välfärds rekommendation om frivillig karantän efter inresa till Finland från riskområde (senast uppdaterad 23.10.2020)
Institutet för hälsa och välfärd (THL) rekommenderar att personer som anländer till Finland från ett land som är rött eller grått i trafikljusmodellen¹ är i frivillig karantän i 10 dygn. Karantän rekommenderas även när återresan till Finland går via ett grönt land.

THL anger att frivillig karantän kan förkortas med test, enligt följande:

- *“Du kan förkorta den frivilliga karantänen med två frivilliga test.*
- *Om du vid ankomsten till Finland har ett högst 72 timmar gammalt intyg över negativt coronatest ska du göra ett andra coronatest tidigast 72 timmar efter ankomsten till landet. Om resultatet också av det andra testet är negativt kan du avbryta den frivilliga karantänen.*
- *Om du inte har ett mindre än 72 timmar gammalt intyg över negativt coronatest, rekommenderar vi frivillig karantän oberoende av hur länge du tänker stanna i Finland. Du kan förkorta karantänen genom att göra ett coronatest genast när du anländer till Finland och ett andra test tidigast 72 timmar efter det första testet. Om resultatet av båda testerna är negativt kan du avsluta den frivilliga karantänen.”*

THL anger följande undantag från karantänrekommendationerna:

- *”Om en person vid ankomsten till landet har ett mindre än 72 timmar gammalt intyg över negativt coronatest och personen vistas i landet mindre än 72 timmar, behövs inget andra test eller frivillig karantän.*

¹ <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/resor-och-coronaviruspandemin>

- *Daglig trafik mellan gränssamfund vid landgränsen mellan Finland, Sverige och Norge är fortfarande möjlig utan karantän eller testning. Med lokala gränssamfund avses naturliga serviceområden på olika sidor om gränsen där det förekommer daglig eller veckovis trafik över riksgränsen. I regel handlar denna trafik om butiksresor eller utträttande av andra ärenden.*
- *Från Sverige och Estland kan man åka för att arbeta i Finland och på motsvarande sätt kan man från Finland åka för att arbeta i Sverige och Estland utan den frivilliga karantänen på 10 dygn eller testning. Arbetet ska vara regelbundet, minst veckovist.*
- *Fritidsbåttrafiken från EU- och Schengenländerna till Finland begränsas inte.*
- *Personalgrupper som är nödvändiga med tanke på försörjningsberedskapen behöver inte stanna i frivillig karantän. Gränsbevakningsväsendet beslutar om inresa för dessa personer. Gränsbevakningsväsendet koordinerar också behovet av inresa för andra specialgrupper Förteckning över personalgrupper som är nödvändiga med tanke på försörjningsberedskapen (Arbets- och näringsministeriet.)”*

Epidemiläget på Åland specifikt gällande inresande från riskområden

En samarbetsgrupp har etablerats på Åland bestående av representanter från landskapsregeringen och Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS). Samarbetsgruppen gör följande bedömning av epidemiläget på Åland specifikt gällande inresande från riskområden.

Inresa till Åland direkt från utlandet sker främst via färjetrafik från Sverige, och i mindre utsträckning från Estland och Lettland. Utrikes direktflyg till Åland kommer endast från Sverige. Under juli-september 2020 reste mer än 30 000 personer in till Åland från Sverige. Under denna period konstaterades endast två covid-19 fall på Åland bland inresande från riskområde (motsvarande 7/100,000 inresande under en tremånadersperiod).

De covid-19 fall som diagnosticerats hittills på Åland efter smitta utanför Åland har samtliga insjuknat inom en vecka från inresedagen. Dessa personer har haft få närkontakter (i medeltal 2 per fall), endast ett fåtal sekundärfall har inträffat bland dessa kontakter (endast familjemedlemmar) och inget tyder på att de i sin tur smittat andra och generat ett dolt utbrott.

Baserat på konstaterandet att personer som insjuknat på Åland efter smitta i ett riskområde haft få kontakter och smittat endast ett fåtal familjemedlemmar drar samarbetsgruppen slutsatsen att inresande från riskområden generellt har följt rekommendationer om frivillig karantän efter resa i riskområde bra. Landskapsregeringen och ÅHS har sedan tidigt i pandemin samordnat den systematiska information som ska ges till alla inresande om karantän och testning på Åland.

Landskapsregeringen har senast i september 2020 inventerat informationsrutinerna hos alla berörda rederier och hamnar samt flygfältet och konstaterat att adekvat information ges vid bokning, incheckning, under resan och vid ankomst. En del goda exempel som

utvecklats av olika aktörer har identifierats och dessa har delgivits samtliga andra aktörer. Inresande borde även fortsättningsvis vara välinformerade om rekommendation om frivillig karantän och om att man även vid mycket lindriga symtom ska kontakta ÅHS för omedelbar testning.

Behov och förutsättningar på Åland för möjligheten att förkorta karantänperioden genom tvåstegstestning samt att göra undantag från karantänrekommendationerna för vissa personer som har intyg på negativt test

På Åland har hittills ingen testning för covid-19 gjorts i hamnar eller på flygfält. Under en period i april-maj 2020 genomfördes hälsokontroller då inresande fick fylla i THL:s hälsodeklaration och ÅHS personal fanns på plats för att identifiera personer som behövde testas. Ingen behövde testas och inget fall av covid-19 identifierades med denna metod vid gränsövergångarna. Samtidigt hade Åland under mars-april 12 fall som identifierades på annat sätt.

På Åland rekommenderas alla med symtom på covid-19, även lindriga, att testas. Covid-19 testningen på Åland är lättillgänglig och kan i regel erbjudas samma dag på vardagar. All testning utförs på hälsocentralen eller i coronatältet vid Ålands centralsjukhus, som ligger ett par kilometer från flygfältet och Mariehamns hamn. De flesta kommer till provtagning i egen bil. De två hamnar som ligger längre från sjukhuset (Långnäs och Eckerö) har relativt få inresande. De allra flesta som reser in från riskområden till Åland har Åland som slutdestination. De allra flesta reser vidare på Åland i egen bil. Risken för smittspridning från en smittsam inresande till andra under resa på Åland (t.ex. vid resa från hamn till hemmet för att där vara i frivillig karantän) är därför låg. Det finns därför inget värde att erbjuda testning i hamnar eller på flygfältet. Sådan decentraliserad testning skulle också innebära en mycket stor logistisk utmaning och en risk att kvaliteten och vårdkontinuiteten försämrades.

En sådan teststrategi, med uppföljningstest efter minst 72 timmar, skulle också innebära en mycket stor efterfrågan på test från symptomfria personer som vill förkorta karantäntiden. Flera tusen personer skulle sannolikt behöva testas (en eller två gånger) för att identifiera en person med covid-19. Testkapaciteten behöver då ökas betydligt och riskerar att minska tillgången till test för personer med symtom och andra högt prioriterade grupper.

Till detta kan läggas att nyttan av testning av symptomfria inresande är osäker. Med en medianinkubationstid för covid-19 på 5-6 dagar (enligt European Centre for Disease Control – ECDC²) och högst virusutsöndring just kring tiden för symptomdebut kan man ifrågasätta både föreslagen tidpunkt för testning och testning av symptomfria över huvud taget i denna specifika situation. Sensitiviteten för test inom 72 timmar från inresa kommer vara låg, särskilt för personer som eventuellt smittats just innan in-/återresan. Det skulle sannolikt ge bättre smittskyddseffekt om en person är i frivillig karantän, oberoende av test, i sju dagar.

² <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/latest-evidence/infection> (läst 24.10.2020, hemsida uppdaterad 30.6.2020)

Dessutom kan screening av symtomfria leda till att en stor andel av de positiva testresultaten är falskt positiva. ECDC ger som exempel att om ett test med 99,9 % specificitet används i en population med covid-19 prevalens på 0,1 % (vilket motsvarar ungefär en 14-dagarsincidens på 100/100,000) kommer mer än hälften av de positiva provresultaten vara falskt positiva.³

ECDC anger gällande diagnostiserande test och screeningtest för covid-19 att PCR-test för att identifiera det coronavirus som orsakar covid-19 kan användas för personer med symtom på covid-19 samt även för screening av nära kontakter som en del av kontaktspårning samt för att optimera skyddet för riskgrupper inom sjukvården och institutionsboenden.⁴ I ECDC:s senaste riktlinjer för covid-19 teststrategi finns ett avsnitt om testning av ut- och inresande för att förebygga att covid-19 återinförs i ett land eller i en region där det under en längre tid inte förekommit smittspridning.⁵ ECDC rekommenderar i den nuvarande epidemiologiska situationen i Europa att man inte screenar inresande systematiskt vid resor mellan EU:s medlemsländer. I ett land eller en region som är i den exceptionella situationen att det under en längre tid inte förekommit smittspridning rekommenderar ECDC att man kan överväga systematisk screening, vilken då ska innefatta både ett test innan avresa och ett nytt test efter att den inresande suttit i karantän i 14 dagar efter ankomst. ECDC:s rekommendation innebär således inte att karantäntiden kan förkortas genom en tvåstegstestning. ECDC rekommenderar också att om en sådan teststrategi används i en region där det under en längre tid inte förekommit smittspridning ska den även gälla inrikes resande från högincidensregioner.

Undantag från karantänrekommendationen för en person som vid ankomsten har ett mindre än 72 timmar gammalt intyg över negativt coronatest och vistas på Åland i mindre än 72 timmar är inkonsekvent när samtidigt en person med ett sådant intyg som vistas på Åland i mer än 72 timmar rekommenderas karantän från första dagen. Dessutom är möjligheten mycket begränsad för de flesta inresande att vid avsaknad av symtom göra ett test innan avresan, få testresultat och ett intyg inom dessa tidsramar. Det finns inte heller några praktiska förutsättningar för att på Åland kontrollera vem som har ett sådant intyg.

Det är därför samarbetsgruppens bedömning att såväl möjligheten att förkorta karantänperioden genom tvåstegstestning som undantaget från karantänrekommendationerna för vissa personer som har intyg på negativt test är olämpliga på Åland. En rekommendation om frivillig karantän i sju dagar skulle få lika stor eller större smittskyddseffekt som förkortad karantän efter tvåstegstestning med ett andra test efter 72 timmar.

³ Population-wide testing of SARS-CoV-2: country experiences and potential approaches in the EU/EEA and the UK. Stockholm: ECDC; 2020

⁴ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/latest-evidence/diagnostic-testing> (24.10.2020)

⁵ European Centre for Disease Prevention and Control. COVID-19 testing strategies and objectives. 15 September 2020. Stockholm: ECDC; 2020.

Relevanta undantag på Åland från rekommendation om frivillig karantän

Enligt THL är personer som reser från eller till Sverige och Estland för att arbeta undantagna från rekommendationen om frivillig karantän på 10 dygn och tvåstegstestning. Arbetet ska då vara regelbundet, minst veckovist. Det finns många på Åland som regelbundet reser till Sverige för arbete, men inte nödvändigtvis veckovis. Även för många av dessa personer innebär rekommendation om frivillig karantän ett hinder för att kunna genomföra nödvändiga arbetsresor. Det finns även personer som gör nödvändiga resor för studier utomlands, för vilka karantän efter återkomst innebär att de under en period inte kan fullfölja studier efter hemkomst (t.ex. elever på yrkesgymnasiet som har praktikplats utomlands). Dessutom ordnas fortsättningsutbildningar i bl.a. sjösäkerhet på Åland för internationella deltagare samt finländare stationerade utomlands. Dessa utbildningar är svåra att genomföra om dessa personer inte undantas från karantänrekommendationen. Det finns ingen epidemiologisk grund eller något annat bra argument för varför inte nödvändiga resor för utbildning skulle undantas på samma sätt som arbetsresor.

Enligt THL är daglig trafik mellan gränssamfund vid landgränsen mellan Finland, Sverige och Norge möjlig utan karantän eller testning. Man anger att med lokala gränssamfund avses naturliga serviceområden på olika sidor om gränsen där det förekommer daglig eller veckovis trafik över riksgränsen och att det i regel handlar om butiksresor eller utträttande av andra ärenden. Det är inkonsekvent att detta undantag endast gäller trafik mellan gränssamfund vid landgränsen av det slag som THL anger samtidigt som personer som reser till eller från Åland i viktiga familjeangelägenheter eller för nödvändiga sjukvårds- eller tandvårdsbesök i Sverige inte undantas. På Åland finns flera barn som behöver resa till Sverige för umgängesrätt med en förälder. Dessa resor har för många barn inte varit praktiskt möjliga sedan mars 2020 p.g.a. karantänrekommendation vid återkomst. Denna begränsning står i strid med lagstadgad umgängesrätt.

Samarbetsgruppen gör bedömningen att konsekvenserna av karantänrekommendationerna är så stora för det åländska samhället i stort och i synnerhet för de individer som gör nödvändiga resor för arbete, utbildning, sjukvårdsbesök och viktiga familjeangelägenheter att de är oproportionerliga i relation till smittskyddseffekterna. Det är dessutom svårt att få acceptans för en sådan rekommendation samtidigt som det är möjligt att resa över landgränsen i norra Finland för butiksresor eller utträttande av andra ärenden utan karantän eller testning. Dessa grupper bör därför undantas från karantänrekommendationen.

Tillämpade lagrum

- 30 § 9 punkten självstyrelselag (1991:71) för Åland
- 1, 7 och 8 §§ lag om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016)
- 1 och 5 §§ statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (FFS 146/2017)
- 1 § i statsrådets förordning (FFS 69/2020) om ändring av 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (FFS 146/2017)

Övrigt

Beslutet delges genom offentlig delgivning. Beslutet hålls till påseende vid Ålands landskapsregering till och med 29.11.2020. Ett meddelande om att beslutet finns till påseende har publicerats på den elektroniska anslagstavlan på landskapsregeringens webbsida.

Lantråd Veronica Thörnroos

Minister Annika Hambrudd

BILAGA Ålands landskapsregerings rekommendation om frivillig karantän efter inresa på Åland från riskområde, 30.10.2020.

FÖR KÄNNEDOM Kommuner och kommunalförbund på Åland
 Ålands hälso- och sjukvård, info@ahs.ax
 Ålands polismyndighet, registratur.aland@polisen.ax
 Statens ämbetsverk på Åland, info@ambetsverket.fi
 Institutet för hälsa och välfärd, info@thl.fi
 Social- och hälsovårdsministeriet, kirjaamo@stm.fi
 Gränsbevakningsväsendet, rajavartiolaitos@raja.fi
 Stationschef Kim Westman vid Ålands sjöbevakningsstation,
 kim.westman@raja.fi
 Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi
 Ålandsminister Anna-Maja Henriksson,
 anna-maja.henriksson@riksdagen.fi
 Statsrådets kansli, registratorskontoret@vnk.fi
 Heidi Kaila, Statsrådets kansli, heidi.kaila@vnk.fi
 Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet,
 janina.groop-bondestam@om.fi
 Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet,
 viveca.arrhenius@stm.fi
 Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet,
 anne.kumpula@stm.fi